

Hukukun Yaygınlaştırılması Ameliyesi

Mehmet Ali BAŞARAN

30 Kasım 2020

Hukukçu kimliğiyle tanınan Muharrem Balcı'nın kırk yılı aşkın birikiminin hasadı niteliğindeki kitabının adında “yaygınlaştırmak” kelimesi yer alıyor. Bu bir fiil. Yaygın duruma getirmek ameline işaret ediyor.

Balcı'nın, hukukun yaygınlaştırılması idealinin şahidi binlere varan talebesinden biriyim. 2008 yılından bu yana derslerinde, yanında yöresinde bulunan bir süreç işçisi olarak altı çizilesi gayretin ülke sathına, hatta dünyanın değişik coğrafyalarına dağıldığı bilenlerdenim.

Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencileriyle bu kitabı tahlil ettik. “Hak-Adalet-Özgürlük-Meşruiyet/Kavramsal Analiz” başlıklı ilk bölümü bir arkadaşına, “Hukuk Mantığı” başlıklı ikinci bölümü başka bir arkadaşına, “Her Türlü Son İçin Gerekli Hukuk Formasyonu” başlıklı üçüncü bölümü de yine başka bir arkadaşına tevdi ettim. Sunumlarla birlikte 2 saatlik verimli bir ders oldu.

Sunum yapan arkadaşlardan biri, kitabı bir kez daha ele almamız gerektiğini, üzerine daha çok konuşulması gerektiğini dile getirdi. Bu talebin grup içinde destek bulması üzerine bir kez daha buluştuk. Sunum yapan diğer arkadaştan şöyle bir itiraf geldi: ben ilk okuduğumda kitabın önemini kavrayamamıştım, iyi ki bir kez daha okudum, ele aldık kitabı.

Bu geri bilirimlerin arkasında yatan “sarsıntı” üzerine birkaç cümle kurmayı anlamlı buluyorum. Öğrencilerin karşılaştığı bu kitap, fakültelerde okutulan hukuk kitaplarından farklı. Bahsini ettiğimiz, teoriden müteşekkil bir kitap değil. Sahada verilmiş kırk yıllık bir mücadele ile ortaya konulmuş, sivil toplum içinde olgunlaşmış, kadim ve evrensel bir dert ve davanın müziğini içeren, nevi şahsına münhasır bir yekûn.

Hem pozitif hukuk hem de İslam Hukuku bakış açısını mukayese ede ede idraklere sunuyor. Net biçimde tavır almaya, harekete geçmeye davet eden bir mahiyet arz ediyor. Sözünü sakınmayan, gümrah bir ekolden geliyor.

Bir dava vardır, bunu, 'dediğini yap yaptığını yapma' tarzı, dini sadece akademik bir araştırma ürünü olarak masaya yatıran ilahiyatçı hoca gibi birisidir dile getiren, neye yarar, tesirsizdir.

Ancak kalpten gelen, bedeli ödenen sözler muhatabında karşılık ve giderek hayat bulur. Ali Şeriatî söyleyince karşılık bulur, Aliya İzzetbegoviç söylese karşılık bulur...

Nitekim, kendi tarihe tanıklığı niteliğindeki kitabına Balcı, Aliya'nın Tarihe Tanıklığım adlı kitabından alınmış şu sözlerle başlamayı uygun görmüş. (Nasıl bir kitapla karşı karşıya olduğumuzun fragmanını izlemek için Bosna topraklarına uzanıyoruz. Bir epigraftan fazlasıdır bu, okur için. İlk sayfada atına atlayıp okurunun aklını kolaçan etmek bana devrimci bir eylem gibi geliyor. Hiç değilse şairane.)

“Kurucular Kurulu’ndaki konuşmama BİSMİLLAH diyerek başladım. Bunu iki nedenle yaptım: Öncelikle, çok samimi bir biçimde Her Şeye Kadir Olan’a, bize yardım etmesi için dua ediyordum; ikinci olarak da o, dîni özgürlüğün bir simgesi ve rejime itaatsizliğin açık bir işaretiydi.”

Balcı'nın eserinin, iman-amel, teori-pratik birlikteliğinin ürünü diriltici bir ruha sahip olmasının ötesinde fark yaratan, ayırt edici yönleri var bana kalırsa. En dikkatimi çeken başlık: Hukuk Mantığı. Bu başlık içinde, bilhassa sağlıklı bir hukuk mantığının oluşması önündeki engelleri 5 maddede sıralayıp izah etmesi geliyor ki, okuru silkeleyip atıyor. Ya o taraftasın ya bu tarafta, ortası yok: Hukuk mu Değil mi, Hak mı Batıl mı, Tebaa mı İtızalci mi? Kararını ver!

Ne yazık ki ülkedeki yığınla “hukukçu”da, avukatta sağlıklı bir hukuk mantığının oluşmadığını üzümlere gözlemlemiş bulunuyoruz. Karanlık bir OHAL sürecini geride bırakmış, etkilerini uzun yıllar daha yaşayacakken, KHK rejimini eliyle, diliyle mahkûm edememiş bir avukatlar ordusuna mensubuz. Daha da acısı, hiç değilse kalbiyle buğz etmiş kesimin bile yeterli çoğunluğa erişememiş olması.

'Bir AİHM Yargıcının Not Defteri' adlı kitabı üzerine gazeteci Günsu Durak'la söyleşen eski Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yargıcı Rıza Türmen, içinden geçtiğimiz süreçle ilgili şu tespitlerde bulunuyor:

“AİHM’in Türkiye’de yaşayan insanlar için önemi diğer ülkelerde yaşayan insanlardan daha fazla. Türkiye çok karanlık bir dönemden geçiyor. Hukuk devletinin ortadan kaldırıldığı, insan hakları ihlallerinin kitlesel bir nitelik kazandığı, insanların hukuktan ve Türkiye’deki yargı mekanizmalarından umudu kestiği bir dönemden geçiyoruz. Bir hukuksuzluk döneminden geçiyoruz.”

Muharrem Balcı'nın, üzerinde “1” yazdığına göre, en azından ikincisi de yolda olan kitabı, böylesi kesif bir hukuksuzluk döneminde yakılmış özgün bir ikaz ışığı olarak okunmayı hak ediyor. Kitap, geriden gelenlere miras niteliğinde tavsiyeler içeren “Hukukçu Kardeşlerime

Hatırlatmalar” bölümüyle, “ne yapmalı” sorusuna cevapla son buluyor. Ne var ki kitabın arka kapağını bir kapıyı çeker gibi sessizce kapatıp, çekip gidemiyorsunuz. Hayattasınız ve mağdur veya müşteki değilseniz bile tanıksınız!